

नाय गृहत् । अग्रं नयत् अग्रं मुख्यत्वं यज्ञमानं प्रापयत् यज्ञेन यज्ञमानो मुख्यो भवति ॥ एवमधियज्ञं मन्त्रो व्याख्यातः । बह्वृचानां तु संवादसूक्तमिदम् । तत्र पणिभिरसुरैर्देवगोधनेऽपहृते इन्द्रेण देवशुनी तद्गीत्यै (29.) प्रेरिता तदभिप्रायेण व्याख्यायते । सरमा देवशुनी इन्द्रेण गवन्वेषणाय प्रहिता सती यदि यदा अद्रेः गिरेः रुग्णं भग्नम् द्वारम् विदत् अविदत् अलभत् तदा इन्द्रः पाथः हविरन्नं कः अकार्षति तस्यै दत्तवान् । ततः सुपदी शोभनपादयुक्ता सा सरमा अक्षराणां क्षरणेन नाशेन रक्षितानामनुपदुतानां गवाम् अग्रं प्रान्तं नयत् अनयत् प्राप्नोत् (30.) । प्रथमा प्रथमम् एवं गवां हम्भारवं ज्ञानती सती अह गवामभिमुखं गात् अगात् जगाम । कीदृशं पाथः नहि मरुत् । पूर्व्यं पूर्वं प्रेषणकाले अन्नादिनीं ते प्रजां करिष्यामीति प्रतिज्ञातम् । सध्यक् सध्रीचीनमितरैरपि सह भोज्यम् ॥ विदत् विदू लभे पुषादीत्यादिना [पा० ३. १. ५५.] चैरडादेशः अडभाव आर्षः । सरमा सृ गतौ औणादिकोऽमप्रत्ययः सरमा सरणिरिति (32.) यास्कः । रुग्णम् रुजो भङ्गे निष्ठायामोदितश्चेति [पा० ८. २. ४५.] नवम् । पाथः पातीति पा रक्षणे अन्नम् असुन्प्रत्ययस्य (31.) युडागमः । कः करोतेर्लुङि मन्त्रे घसहरेत्यादिना [पा० २. ४. ८०.] चैर्लोपे वृषम् । सुपदी पादोऽन्यतरस्यामिति [पा० ४. १. ८.] डीप् । गात् इणो गा लुङि ॥ ५१ ॥

नहि स्पशमविदन्नन्यमस्माद्वैश्वानरात्पुरेतारमग्नेः ।

एमेनमवृधन्नमृता अमर्त्यं वैश्वानरं क्षेत्रज्ञित्याय देवाः ॥ ६० ॥

विश्वामित्रदृष्टा त्रिष्टुवैश्वानरी । देवाः वैश्वानरात् विश्वेभ्यो हितात् अग्नेः अन्यं स्पशं द्रुतं पुरेतारं सर्वकार्येषु पुरःसरं च नहि अविदन् नालभन्त नहिशब्दो निषेधवाची । स्पशः प्रणिधिरुच्यते । पुर एति गृहति पुरेता तम् । आ ईम् निपातौ अथार्थौ अथामृता देवाः एनं वैश्वानरमवृधन् अवर्धयन् कीदृशमग्निम् अमर्त्यममरणधर्माणम् किमर्थमवृधन् क्षेत्रज्ञित्याय क्षेत्रमेव क्षेत्रं तस्य जित्यं जयस्तस्मै यज्ञमानस्य क्षेत्रात्यै ॥ ६० ॥

उग्रा विधनिना मृधं इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मृडात ईदृशे ॥ ६१ ॥